

Çankırı Belediyesi

EDİTÖRLER

YRD. DOÇ. DR. İŞİL KAYMAZ
ARŞ. GÖR. CENNET TEKİN CÜRE

KAYNAK GÖSTERİMİ

Kaymaz, I. ve Tekin Cüre, C. (Ed.). (2017). Çankırı Kenti İçin Ekolojik Kentsel Tasarım Yaklaşımları.
Çankırı: Çankırı Belediyesi Yayını.

GRAFİK TASARIM

İlhan ONAY

BASIM YERİ

Yenigün Basın Yayın Matbaacılık Sanayii
Cumhuriyet Mah. Kapalı Sok. Fakoğlu Pasajı No: 6 ÇANKIRI
Tel: 0376 212 33 53

KAPAK TASARIM

ECEM BAKİ

BASKI

1. Baskı

BASKI ADEDİ

1000 adet

ISBN

978-605-67155-1-8

ÇANKIRI KENTİ İÇİN EKOLOJİK KENTSEL TASARIM YAKLAŞIMLARI

ÖNSÖZ

İnsan ve insan yaşamını merkeze alan bir anlayışla hizmet etmemiz, kentin ve kentlinin sorunu olan çevre sorunlarını kaçınılmaz olarak ele almamızı ve tüm yaklaşımlarımızı çevre ve ekolojik sistem ilişkisini gözetenek yapmamızı ön görmektedir. 12 yıllık görev süremiz boyunca çevre sorunlarının önlenmesi ve çevre kalitesinin artırılması için birçok sorumluluğumuzu yerine getirdik. Bir şehrin sorunlarını en iyi o şehrin yerel yöneticileri ve o şehirde yaşayan insanlar bilir. Bu bağlamda; çevre sorunlarını da yerel bir sorun olarak algılamakta ve çevreyi şehir insanının ortak varlığı olarak görerek, koruma ve iyileştirme noktasında halkla doğru iletişim ve üniversite iş birliği ile çalışmalarımızı yürütmekteyiz. Böylesi bir birlikteliğin, şehrimizi ayağa kaldırıp ona hayat aşılacağına bilincindeyiz.

Belediyelerin dışarıda bırakıldığı bir çevre koruması elbette ki düşünülemez. Çankırı Belediyesi olarak hizmet ettiğimiz şehrin kimliğine göre yerel bir çevre politikası geliştirmeyi ve bu politikaları köklü ve etkin çözümler ile hayata geçirmeyi uygun buluyoruz. Sağlıklı çevre politikaları geliştirme ve ekolojik konularında sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanabilmesi için mevcut kaynaklarımızın yetersiz kaldığı durumlarda özellikle Bakanlıklarımızdan destek almaktayız. Çevre dostu bir Belediye Başkanı olarak; küçük ölçekli Belediyemizde 3 Çevre Mühendisi, 2 Peyzaj Mimarı çalıştırmakta; ayrıca yerleşim ve kentsel kullanım alanları oluşturulurken hem çevresel hem de şehre estetik katacak peyzaj unsurları Etüd Proje Müdürlüğümüz ile

Park ve Bahçeler Müdürlüğümüz tarafından dikkate alınmaktadır. Çankırı'nın kimliği, tarihi ve kültürel dokusu, peyzajı ve silüetinin korunması, ekolojik değerlerinin ön plana çıkartılması gibi değerler, projelerimizin temel çatısını oluşturmaktadır. Yerel halkın katılımı ve kalkınmanın esas alındığı bir planlama ile gerçekleştirdiğimiz projelerimizin, geçmiş ve yaşayan geleneklerimizi de içerisinde barındırmasına özen göstermekteyiz.

Yaşanabilir bir kent olma yarışını doğaya egemen olarak, onu sömürerek değil; doğanın bir parçası olduğumuzu kabul ederek sürdürmek istiyoruz. Şehrimizdeki park alanlarını ve ormanlık alanları koruyarak sayısını artırıyor, tarihi ve kültürel mekânları restore ederek yeniden canlandırıyor, vatandaşlarımıza dünya standartlarında bir içme suyu içiriyor; sanayi, konut ve ticaret alanlarının dağılımı ile trafik sorunlarına şehrin gelecekte ihtiyacını karşılayacak şekilde çözümler getiriyoruz. Bunları gerçekleştirirken şehrimiz için yerel bir peyzaj politikasının oluşturulması konusunda da tüm gayretlerimizi gösteriyoruz.

Türkiye'de havası temiz tek şehrin Belediye Başkanı olmaktan, gelecek nesillere gelişmiş ve müreffeh bir kent bırakmak adına, ecdadın hatıraları ile dolu güzel şehrimin geleceğini planlamaktan gurur duyuyorum. Havasını, suyunu, toprağını, insanını, tarihsel ve kültürel değerlerini korumaya kararlı bir yönetici olarak; Çankırı'nın her yaşta vatandaşımız için yaşanabilir ve huzur dolu bir şehir olmasını diliyorum.

İrfan DİNÇ

Çankırı Belediye Başkanı

EDİTÖRDEN

20. yüzyıl kentleşmenin tüm dünyada önemli bir sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlere neden olan bir süreç olarak ortaya çıktığı bir dönem olmuştur. Bu değişimden Türkiye de önemli ölçüde etkilenmiştir ve 21. yüzyılda da kentleşme süreci artan bir hızda devam etmektedir. Birleşmiş Milletler verilerine göre 2014 yılı itibarıyla Türkiye nüfusunun %73'ü kentlerde yaşamaktadır. Ancak kentsel nüfusun yüksek oranına rağmen, kentlerin planlı gelişiminden söz etmek mümkün değildir. Benzer şekilde doğal kaynaklarımız da kentsel gelişim baskısı altında zarar görmekte ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu da beraberinde hem çevresel hem de sosyo-ekonomik sorunlar getirmekte ve kentsel yaşam kalitesi olumsuz yönde etkilenmektedir. Mevcut planlama sisteminin yeterli performans sağlayamadığı ve çözüm üretmediği bu noktada ekolojik prensipleri dikkate alarak doğal eşikleri belirlerken kültürel değerlerin yönetimi ile de ilgilenen peyzaj planlama ve sürdürülebilir yaşam mekanları yaratmayı hedefleyen peyzaj tasarımı kavramlarının yaşanabilir kentsel alanlar yaratmadaki rolleri kaçınılmaz olarak değer kazanmaktadır.

Ekolojik değerleri gözeterek planlama ve tasarım kavramlarını bir araya getirmek ve nitelikli uzmanlar yetiştirmek amacıyla, son dönemlerde Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda, lisansüstü düzeyde farklı ders konularını ortak bir amaç çerçevesinde birleştirmeye ve ürün üretmeye yönelik stüdyo çalışmaları gerçekleştirilmekte-

dir. Bu kitapta ürünleri ortaya konan Çankırı Ekolojik Kentsel Tasarım Stüdyosu bu çalışmaların dördüncüsü olup; 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılı, güz döneminde açılan Yeni Yerleşim Alanlarında Peyzaj Tasarımı, Kentsel Peyzaj Tasarımı, Ekolojik Etki Değerlendirmesi, Akarsu Koridorlarında Peyzaj Sörveyi ve Değerlendirmesi, Peyzaj Karakteri ve Karayolları Peyzaj Tasarımı derslerinin etkileşimi sonucunda ortaya çıkmıştır. Ortaya konacak ürünlerin belirlenmesinde Çankırı'ya yapılan gezi incelemeleri ve Çankırı Belediyesi'nden gelen talepler dikkate alınmıştır.

Farklı ölçeklerde ve farklı bağlamlarda mekanların, ekolojik olarak duyarlı planlanmasına ve tasarımına yönelik olan proje ve değerlendirmelerin sunulduğu bu kitabın mekansal planlama ve tasarım ile ilgilenen tüm paydaşlara faydalı olmasını dilerken; çalışma ekibim adına öncelikle her türlü desteklerinden ve yardımlarından dolayı başta Çankırı Belediye Başkanı Sayın İrfan Dinç, Başkan Yardımcısı Sayın Selahattin Aykurt ve Peyzaj Yüksek Mimarı Mücahit Kazan olmak üzere tüm Çankırı Belediyesi ekibine, bizlerin hem Çankırı Belediyesi ile iletişime geçmesine yardımcı olan hem de öğrenci sonuç projelerinin değerlendirilmesinde jüri üyesi olarak yer alan Çankırı Karatekin Üniversitesi'nden Doç. Dr. Cemil Bilgili'ye, yine jüri üyesi olarak katkı koyan Doç. Dr. Umut Pekin Timur ve Yrd. Doç. Dr. Özgür Burhan Timur'a, teşekkür ederim.

Işıl KAYMAZ
Editör

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
EDİTÖRDEN.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XI
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	XV
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Peyzaj Karakteri.....	3
1.2. Ekolojik Başarım.....	7
1.2.1. Ekolojik Başarım Göstergeleri.....	7
1.2.2. Çankırı Ekolojik Kentsel Tasarım Atölyesi Ekolojik Başarım Göstergeleri.....	11
1.2.3. Sertifikasyon.....	16
1.3. Yol Peyzajları Ekolojik Tasarım İlkeleri.....	17
1.3.1. Ulaşım Tiplerine İlişkin Planlama - Tasarım İlkeleri.....	17
1.3.2. Çankırı Kenti Ulaşım Yapısı.....	19
1.3.3. Bisiklet Yolu için Planlama Güzergahları.....	20
1.3.4. Yağmursuyu Yönetimi.....	26
1.3.5. Meydanlar ve Kavşaklar.....	28
1.3.6. Donatı Elemanları.....	29
1.3.7. Bitkilendirme Esasları.....	29
1.3.8. Sonuç.....	31
1.4. Botanik Bahçeleri.....	33
1.4.1. Botanik Bahçelerinin Amaçları.....	33
1.4.2. Botanik Bahçelerinin Sınıflandırılması.....	34
1.4.3. Arboretumlar.....	34
2. ÇALIŞMA ALANI PEYZAJ KARAKTER ANALİZİ.....	37
2.1. Biyofiziksel Boyut.....	37
2.1.1. Coğrafi Konum.....	37
2.1.2. Nüfus.....	39
2.1.3. Topografya ve Morfolojik Yapı.....	39
2.1.4. İklim.....	40
2.1.5. Flora – Fauna.....	41
2.1.6. Akarsular.....	43
2.2. Sosyo - Ekonomik – Teknik Boyut.....	43
2.2.1. Milli Parklar.....	43

2.2.2. Tabiat Parkları	45
2.2.3. Tabiat Anıtları.....	46
2.2.4. İnanç Turizmi	46
2.2.5. Camiler	48
2.2.6. Kültür Turizmi	48
2.3. İnsan - Estetik Boyutu	48
2.3.1. Mekan Algısı.....	48
2.3.2. Kentleşme	49
2.4. Çankırı Merkez İlçesi Değerleri.....	50
2.4.1. Çankırı İl İmar Sınırı Geddes Analizi	51
2.4.2. Peyzaj Statüsünün Belirlenmesi	52
2.5. Peyzaj Envanteri ve Peyzaj Karakter Analizi.....	53
2.5.1. Peyzaj Karakter Tiplerinin Sınıflandırılması ve Kodlandırılması	53
2.5.2. Peyzaj Karakter Tiplerinin Sınıflandırılmasında Esas Peyzaj Envanteri	53
2.5.3. Peyzaj Karakter Tiplerinin Sınıflandırılması.....	54
3. ÇANKIRI KENTSEL AKARSULARI DOĞRUDAN DRENAJ ALANI KAPSAMINDA DOĞAL PEYZAJ ANALİZ VE DEĞERLENDİRMESİ ...	65
3.1. Kilit Doğal Süreçler	65
3.2. Sınır ve Ölçek.....	66
3.3. Kilit Süreç Analizleri.....	69
3.4. Peyzaj Değerlendirmesi	75
4. UYDUKENT TOPLU KONUT ALANI EKOLOJİK KENTSEL TASARIMI	77
4.1. Alternatif 1	79
4.2. Alternatif 2	80
4.3. Alternatif 3	82
4.4. Alternatif 4	83
4.5. Alternatif 5	84
5. KENTPARK EKOLOJİK KENTSEL PEYZAJ TASARIMI	87
5.1. Alternatif 1	88
5.2. Alternatif 2	89
5.3. Alternatif 3	90
5.4. Alternatif 4	91
5.5. Alternatif 5	93
6 UYDUKENT VE KENTPARK EKOLOJİK PERFORMANS ANALİZİ	95

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1 Yaya kaldırımında tek şeritli bisiklet yolu.....	18
Şekil 1.2 Dar yaya kaldırımında iki şeritli bisiklet yolu.....	18
Şekil 1.3 Taşıt yolu ile bisiklet yolu arasında yapılacak yeşil bant.....	18
Şekil 1.4 Araç yoluna yapılan ayırıcılı bisiklet yolu.....	18
Şekil 1.5 Çankırı kenti içinden geçen D765.....	19
Şekil 1.6 İstiklal Yolu güzergahı.....	19
Şekil 1.7 Ayan Köyü'nün Çankırı kent merkezi ile bağlantısı.....	20
Şekil 1.8 Çankırı kenti ulaşım yapısı.....	21
Şekil 1.9 D765 karayolu boyunca önerilen bisiklet yoluna ilişkin kesit.....	22
Şekil 1.10 Yoldan ayrılmış bisiklet yolu tasarımı.....	22
Şekil 1.11 Bisiklet ve taşıt yolları için farklı dönüş alternatifleri.....	22
Şekil 1.12 Bisiklet ve taşıt yolu arasında geniş yeşil bant.....	23
Şekil 1.13 Bisiklet ve taşıt şeritlerini birbirinden ayırma çözümleri.....	23
Şekil 1.14 Yol boyu bir cep park örneği.....	23
Şekil 1.15 Yol boyu bir cep park örneği.....	23
Şekil 1.16 Yol boyu bir cep park örneği.....	24
Şekil 1.17 Akarsu boyu bir bisiklet yolu Los Angeles, ABD.....	24
Şekil 1.18 Brisbane, Avustralya.....	24
Şekil 1.19 Cheonggyecheon nehri onarım öncesi ve sonrası hali.....	25
Şekil 1.20 Bisiklet yeşilyolu, Dublin, İrlanda.....	25
Şekil 1.21 Denver, ABD.....	25
Şekil 1.22 5 şeritli bir caddenin düzenlemeden önce ve sonraki hali.....	25
Şekil 1.23 Üç şeritli yolda bisiklet yolu ve otopark şeridi.....	26
Şekil 1.24 Sokaklarda taşıt yolunu paylaşan bisikletliler.....	26
Şekil 1.25 Araç yolu, park şeridi, bisiklet yolu ve yaya kaldırımını çözümü örneği.....	26
Şekil 1.26 Sokaklarda bisiklet yolu çözümleri.....	26
Şekil 1.27 Sokaklarda bisiklet yolu çözümleri.....	26
Şekil 1.28 Yağmursuyu yönetiminde farklı ulaşım biçimlerine ait yollardaki çözümlere örnek.....	27
Şekil 1.29 Yağmursuyu yönetim sistemi şeması.....	27
Şekil 1.30 Yağmur suyunun yüzey akışına geçmesine engel olan yeşil bant örneği.....	27
Şekil 1.31 Geçirimli döşeme.....	28
Şekil 1.32 Geçirimli beton yüzey.....	28
Şekil 1.33 Malaysia square.....	28
Şekil 1.34 Londra'da yaya kullanımı ve meydan işlevini artırmaya yönelik bir iyileştirme önerisi.....	28

Şekil 1.35 Bisiklet park alanlarına örnek (Orjinal, 2012).....	29
Şekil 1.36 Yol bitkilendirmesi.....	29
Şekil 1.37 Gürültüye karşı kullanılan bitkilerin, engelleyici bir strüktür oluşturması için örnekler	30
Şekil 1.38 Çankırı için öneri bisiklet yol güzergahları	31
Şekil 2.1 Çankırı ili haritası.....	37
Şekil 2.2 Çankırı il merkezinin diğer ilçelere olan uzaklığı (km).	37
Şekil 2.3 Yükseklik grupları haritası.....	38
Şekil 2.4 Çankırı nüfusu.....	39
Şekil 2.5 2008-2014 Yılları arasında Çankırı ili nüfus artış hızı	39
Şekil 2.6 2011 Yılı Çankırı ilçe merkezi ve diğer ilçelerdeki kadın erkek nüfusu	39
Şekil 2.7 Çankırı ili yıllara göre kırsal - kent nüfus değişimi.....	39
Şekil 2.8 2009 – 2014 yılları arasında Çankırı aylık toplam yağış grafiği (mm).....	40
Şekil 2.9 2005 – 2014 yılları arasında Çankırı donlu günler sayısı	40
Şekil 2.10 2006 ve 2012 yıllarında Çankırı kar örtülü gün sayısı	41
Şekil 2.11 Çankırı ortalama sıcaklık değerleri (derece)	41
Şekil 2.12 Çankırı DMİ istasyonu yıllık yağış ve ortalama yağıştan eklenik sapma grafiği.....	41
Şekil 2.13 2009 yılı toplam güneşlenme süreleri (sa)	41
Şekil 2.14 Çankırı 2005 - 2014 yılları arası rüzgar hızı (m./sn.)	41
Şekil 2.15 Çankırı ili kültürel değerler haritası	44
Şekil 2.16 Ilgaz Milli Parkı.....	45
Şekil 2.17 Tabiat parkları	45
Şekil 2.18 Kent bileşenleri	48
Şekil 2.19 Çevrenin dört bileşeni.	49
Şekil 2.20 Vadi kesiti	50
Şekil 2.21 Çankırı kent merkezi	50
Şekil 2.22 Çankırı il imar sınırı kültürel peyzaj değerleri.....	51
Şekil 2.23 Çankırı Merkez A – B kesiti ve analizi.	52
Şekil 2.24 Çankırı ili imar sınırı kapsamı topografik yapı haritası	54
Şekil 2.25 Çankırı ili imar sınırı kapsamı eğim haritası	54
Şekil 2.26 Çankırı ili imar sınırı yükseklik grupları haritası	54
Şekil 2.27 Çankırı ili imar sınırı morfolojik yapı haritası	55
Şekil 2.28 Çankırı ili imar sınırı jeoloji haritası	55
Şekil 2.29 Çankırı ili imar sınırı 2006 yılı CORINE Arazi Örtüsü Haritası.....	55
Şekil 2.30 Çankırı il sınırı peyzaj karakter tipleri	57
Şekil 2.31 İmar sınırı peyzaj karakter tipleri	58
Şekil 2.32 Çankırı ili imar sınırı kent parkı peyzaj karakter tipleri	60

Şekil 2.33 Çankırı ili imar sınırı yol boyu peyzaj karakter tipleri	61
Şekil 2.34 Çankırı ili imar sınırı uydu kent peyzaj karakter tipleri	63
Şekil 3.1 Çankırı il sınırları içerisinde yer alan mikro havzalar.....	67
Şekil 3.2 Çankırı kentsel akarsuları doğrudan drenaj alanı.	68
Şekil 3.3 Çankırı kentsel akarsuları doğrudan drenaj alanı erozyon riski.....	70
Şekil 3.4 Çankırı kentsel akarsuları doğrudan drenaj alanı hidrolojik toprak sınıfları.	71
Şekil 3.5 Çankırı kentsel akarsuları doğrudan drenaj alanı yüzey akışı potansiyeli.	72
Şekil 3.6 Çankırı Uydu Kent toplu konut alanı ve Kent Park yeşil alanında kilit jeomorfolojik süreçler.	76
Şekil 4.1 Yarışma 1. Ödül Peter Petzold, Gottfried u. Toni Hansjakop. München.	78
Şekil 4.2 Alex. Frhr.von Brabca. Beck. Enz. Yelin, München. Yeni yerleşim alanı tasarımı.....	78
Şekil 4.3 Sonhalde yerleşim alanı Zurich. Klaus Holdshausen. Peyzaj Mimarı.....	78
Şekil 4.4 Uydukent toplu konut alanı ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 1.....	79
Şekil 4.5 Uydukent toplu konut alanı ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 2.....	80
Şekil 4.6 Uydukent toplu konut alanı ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 2.....	81
Şekil 4.7 Uydukent toplu konut alanı ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 3.....	82
Şekil 4.8 Uydukent toplu konut alanı ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 4.....	83
Şekil 4.9 Uydukent toplu konut alanı ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 5.....	84
Şekil 4.10 Uydukent toplu konut alanı ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 5.....	85
Şekil 5.1 Kentpark ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 1.	88
Şekil 5.2 Kentpark ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 2.	89
Şekil 5.3 Kentpark ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 3.	90
Şekil 5.4 Kentpark ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 4.	91
Şekil 5.5 Kentpark ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 4.	92
Şekil 5.6 Kentpark ekolojik kentsel tasarımı - Alternatif 5.	93

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1 Peyzajların tanımlanmasında bazı yaklaşımlar	3
Çizelge 1.2 Peyzaj karakter analizi yapan bazı Avrupa ülkelerinde kullanılan değişkenler.....	4
Çizelge 1.3 Çankırı ekolojik kentsel tasarım atölyesi ekolojik başarımlar göstergeleri.	11
Çizelge 2.1 Çankırı akarsu yüzeyleri	43
Çizelge 2.2 Tabiat anıtları.....	47
Çizelge 2.3 Kentleşme süreci.	49
Çizelge 2.4 Çankırı / Merkez ilçe analizi.....	50
Çizelge 2.5 Peyzaj koruma ve yönetim statüleri.....	53
Çizelge 2.6 Morfoloji yapı verilerinin peyzaj sınıflandırmasında kullanımı	53
Çizelge 2.7 Çalışma alanındaki jeolojik oluşumlar.	53
Çizelge 2.8 CORINE arazi örtüsü kodları	56
Çizelge 2.9 CORINE arazi örtüsü sembol ve açıklama.	59
Çizelge 2.10 Jeoloji haritası sembol ve açıklama.....	59
Çizelge 2.11 Morfoloji haritası sembol ve açıklama.....	59
Çizelge 2.12 CORINE arazi örtüsü sembol ve açıklama.	59
Çizelge 2.13 Jeoloji sembol ve açıklama.	59
Çizelge 2.14 Morfoloji sembol ve açıklama	62
Çizelge 2.15 Corine arazi örtüsü sembol ve açıklama.....	62
Çizelge 2.16 Jeoloji sembol ve açıklama	62
Çizelge 2.17 Morfoloji sembol ve açıklama	62
Çizelge 3.1 Değişik koşullar için yüzey akış eğri numaraları.....	73
Çizelge 6.1 Projelerin ekolojik performansı	96
Çizelge 6.2 Sertifikasyon tablosu.....	101

